

ASIA

Valitukset ratkaistava kohtuullisessa käsittelyajassa

KANTELU

Kantelija on kirjoituksissaan oikeuskanslerille arvostellut valitusasioidensa pitkää käsittelyaikaa Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa.

Kirjoituksessaan 4.8.2016 (OKV/1095/1/2016) kantelija kertoo valittaneensa 16.3.2015 hallinto-oikeuteen vammaispalvelulain (laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987) mukaista kuljetuspalvelua koskevasta Oulun kaupungin kolmesta päätöksestä. Hallinto-oikeus ratkaisi valitukset 2.8.2016, joten asian käsittely kesti hallinto-oikeudessa 16,5 kuukautta.

Kirjoituksessaan 26.9.2016 (OKV/1349/1/2016) kantelija kertoo valittaneensa hallinto-oikeuteen 16.3.2015 asiassa, jossa oli kyse hänen vammaispalvelulain mukaisesta henkilökohtaisesta avustaan vuodelle 2015. Kantelijan tiedusteltua asian käsittelyvaihetta hallinto-oikeudesta hänelle on vastattu, että asiassa annetaan päätös vuoden 2016 lokakuussa. Tällöin valituksen vireille tulosta on kulunut 19 kuukautta. Kantelija kysyy, mitä merkitystä on vuoden 2015 henkilökohtaista apua koskevalla päätöksellä, joka annetaan lokakuussa 2016.

Kirjoituksessaan 11.10.2016 (OKV/1446/1/2016) kantelija kertoo saaneensa viisi Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden päätöstä, jotka koskivat vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun asiakasmaksuja. Päätöksistä neljä on tehty 16.6.2015 ja yksi 15.9.2015. Kantelijan kertoman mukaan päätöksillä ei niiden viivästymisen vuoksi ole enää hänelle mitään merkitystä.

SELVITYS

Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden ylituomari on antanut asiassa selvitykset 27.9.2016 ja 18.10.2016.

RATKAISU

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Saman pykälän 2 momentin mukaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Selostus asiassa saaduista selvityksistä

Selvityksien mukaan kantelijan kantelussaan OKV/1095/1/2016 tarkoittamassa, Oulun kaupungin yksilöasiainjaostolle palautetussa kuljetuspalveluasiassa lisäselvitystarve johtui pääosin siitä, että samaa asiaa koskevia viranhaltijapäätöksiä oli useita ja ne oli muotoiltu eri tavoin, jolloin niiden sisällön yhteneväisyys jäi epäselväksi. Asioita oli tuolloin jo tutkittu ja ensimmäiset päätösesitykset laadittu. Kaupungin lisäkuulemisen tarve aiheutui myös kantelijan omista lisäselvityksistä. Koska kaksi muuta valitusta liittyivät samaan asiakokonaisuuteen, ne oli tarkoituksenmukaista ratkaista yhtä aikaa.

Selvityksissä on todettu, että kantelijalla on ollut ja on edelleenkin vireillä useita valituksia, joista monet liittyvät aihepiiriltään toisiinsa. Tämän vuoksi kantelijan valituksia on pyritty ratkaisemaan aina useampia samalla kertaa.

Selvityksissä todetaan, että vammaispalveluasioita on luonteensa vuoksi pidettävä joutuisasti käsiteltävinä asioina. Hallinto-oikeuden toiminnan järjestämisessä ongelmana on kuitenkin se, että huomattava osa hallinto-oikeudessa käsiteltävistä asioista on laissa säädetty tai muuten määritelty kiireellisiksi.

Vammaispalveluasioden keskimääräinen käsittelyaika Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa on vuonna 2015 ollut 9 kuukautta siitä lukien, kun asia on tullut hallinto-oikeudessa vireille. Ajalla 1.2.–30.9.2016 vammaispalveluasioden keskimääräinen käsittelyaika oli 10,2 kuukautta. Selvityksien mukaan kantelijan kantelun OKV/1095/1/2016 tarkoittamien valitusten käsittelyaika olisi edellä mainituista seikoista huolimatta ollut lähempänä keskimääräistä käsittelyaikaa, mikäli hallinto-oikeuden henkilökunnan määrä olisi oikeassa suhteessa työmäärään nähden. Selvityksien mukaan kantelijan valitusten viipyminen on johtunut pohjimmiltaan hallinto-oikeuden suuresta työmäärästä ja lainkäyttöhenkilöstön vaihtuvuudesta. Vaihtuvuuden syynä ovat olleet kuolemantapaus, eläkkeelle jääminen ja virkavapaudet. Näissä oloissa asioiden käsittelyä ei selvityksen mukaan ole aina voitu järjestää parhaalla mahdollisella tavalla.

Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun asiakasmaksut (kantelu OKV/1446/1/2016) eivät ole kiireellisiksi määriteltyjä asioita. Kantelijan kantelussaan mainitsevat asiakasmaksuasiat on ratkaistu 10.10.2016, jolloin käsittelyajaksi hallinto-oikeudessa muodostui neljän valituksen osalta vähän yli 15 kuukautta ja yhden valituksen osalta vähän yli 12 kuukautta.

Selvityksen mukaan vammaispalveluasioden ratkaisemiseen on kuluvan vuoden aikana kiinnitetty huomiota ja käsittelyaikojen lyhentämiseksi vammaispalveluasioihin on ajoittain osoitettu useita esittelijöitä.

Arviointi

Saadun selvityksen mukaan kantelijan kolmen vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua koskevan valituksen käsittely kesti Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa 16,5 kuukautta. Vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua koskevan valitusasian käsittely kesti 19 kuukautta ja vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun asiakasmaksuja koskevan viiden valituksen käsittely kesti neljän asian osalta 15 kuukautta ja yhden asian osalta 12 kuukautta.

Vammaispalvelulain mukaiset asiat eli tässä kuljetuspalveluja ja henkilökohtaista apua koskevat asiat ovat luonteensa vuoksi kiireellisesti käsiteltäviä. Saatujen selvitysten mukaan niiden käsittely Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa on kestänyt jopa kauemmin kuin kantelijan asiakasmaksuja koskevien valitusten käsittely. Kuljetuspalvelua ja henkilökohtaista apua koskevat valitukset ratkaistiin 2.8.2016 ja 10.10.2016. Selvitysten mukaan vammaispalveluasioden keskimääräinen käsittelyaika ajalla 1.2.–30.9.2016 oli 10,2 kuukautta. Kantelijan vammaispalveluasioden 16,5 kuukauden ja 19 kuukauden pituiset käsittelyajat ylittävät siten huomattavasti hallinto-oikeuden vammaispalveluasioden keskimääräisen käsittelyajan.

Selvitysten mukaan käsittelyaikojen venyminen on johtunut sekä hallinto-oikeuden yleisistä käsittelyaikoihin vaikuttavista olosuhteista että nimenomaan kantelijan valitusasioihin liittyvistä erityispiirteistä. Yleisinä syinä selvityksissä on esitetty hallinto-oikeuden suuri työmäärä käytettävissä oleviin resursseihin nähden sekä lainkäyttöhenkilöstön vaihtuvuus. Vaihtuvuus on johtunut osittain odottamattomista tilanteista, kuten kuolemantapauksesta, ja osittain tilanteista, joihin voidaan jossain määrin varautua. Tällaisia tilanteita ovat muun muassa henkilöstön eläkkeelle jäämiset. Nimenomaan kantelijan valitusten viipymiseen vaikuttavina syinä on esitetty useiden vireillä olevien valitusasioiden liittyminen toisiinsa sekä kantelijan lisäselvityksistä johtuvat lisäkuulemiset. Käytettävissä olevien asiakirjojen mukaan kantelija on varsinkin henkilökohtaista apua koskevassa valitusasiassaan toimittanut hallinto-oikeudelle lukuisia lisäselvityksiä. Nämä eivät kuitenkaan ole asiakirjojen mukaan ainakaan säännönmukaisesti aiheuttaneet tarvetta lisäkuulemisiin. Asiakirjojen mukaan sekä kuljetuspalvelua että henkilökohtaista apua koskevien asioiden käsittelyssä on ollut pitkäkököjä jaksoja, joiden aikana asiassa ei ole suoritettu hallinto-oikeuden toimenpiteitä. Henkilökohtaista apua koskevassa valituksessa hallinto-oikeuden ratkaisu on annettu runsaasti yli vuoden kuluttua viimeisistä välitoimenpiteistä. Selvitysten mukaan tämä on johtunut muun muassa henkilöstön virkavapauksista ja lomajaksoista.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Perustuslain takaama oikeus asian asianmukaiseen ja viivytyksettömään käsittelyyn on oikeuskirjallisuudessa esitetyn (Olli Mäenpää: Hallintoprosessioikeus, Porvoo 2005 s. 68) mukaan hallintolainkäytössä perusteltua ymmärtää kirjaimellisesti: se edellyttää kunkin asian käsittelyä sen sisällöllisten ja menettelyllisten erityispiirteiden mukaisesti. Aiheettoman viivytyksen välttäminen edellyttää, että käsittelyaikaa voidaan pitää kohtuullisena asian erityispiirteet ja prosessin luonne huomioon ottaen. Asianmukainen ja viivytyksetön käsittely kuuluvat oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuuden välttämättömiin kriteereihin (s. 69).

Kantelijan kanteluiden tarkoittamien valitusasioiden, varsinkin kiireellistä käsittelyä edellyttävien vammaispalveluasioden käsittelyaika Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa on ollut valitusasioihin liittyneet erityispiirteet huomioon ottaenkin kohtuuttoman pitkä ja asioiden käsittely on viivästynyt tarpeettomasti.

Hallinto-oikeuden toimintaan sovellettavan hallinto-oikeusasetuksen (438/1999) 8 §:ssä säädetään, että hallinto-oikeuden ylituomarin tulee huolehtia hallinto-oikeuden toimintakyvystä ja sen kehittamisestä sekä tulostavoitteiden saavuttamisesta. Kiinnitän Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden toiminnasta vastaavan ylituomarin huomiota velvollisuuteen huolehtia siitä, että hallinto-oikeudelle kuuluvat valitusasiat käsitellään ilman aiheetonta viivytystä.

Minulla ei ole kanteluiden ja asiassa saamieni selvitysten perusteella aihetta enempiin toimenpiteisiin asiassa.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Kimmo Hakonen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Outi Kauppila

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
POSTIOSOITE PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi